

Observatoriulu ese de doue ori in septemana, Mercuria si Sambat'a.

### Pretiulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

# OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.



Ori-ce inserate, se platescu pe serie scu itia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 45.

— Sibiu, Mercuri 4/16 Juniu. —

1880.

## Abonamentu nou la „Observatoriulu“

Apropiandu-ne de finea semestrului primu, precum si a triluniului Aprile—Juniu, prin acésta deschidemu prenumeratiune noua si invitamu la reinnoirea abonamentului pe semestrulu alu douilea si pe triluniulu Juliu—Septembre.

Conditiiunile de abonamentu se potu vedea in fruntea diariului si adeca:

### In laintrulu monarchiei:

Cu 4 fl. val. austr. pe 6 luni.

Cu 2 fl. val. austr. pe 3 luni.

### In strainetate:

Cu 5 fl. séu 11 franci pe 6 luni.

In Sibiu „Observatoriulu“ costa 3 fl. 50 cr. pe 6 luni, éra dusu la casa cu 50 cr. mai multu.

Abonamentele se potu face mai usioru prin asemnatiuni (mandate) postali, de a dreptulu la Redactiune in Sibiu, Piat'i'a mica Nr. 27.

### Redactiunea.

### Ide'a de statu a Austriei.

De Dr. Franciscu Palacky.

(Urmare.)

Viati'a constitutională din Austri'a nu s'au nascutu si nu s'au desvoltatu pe terenu istoricu cá in Angli'a, prin unu procesu de desvoltare firescu si gradatu, ea n'au fostu nici eluptata de intrég'a inteligentia cá in Franci'a, ci ea au fostu altoita dintr'odata, cá si o mladitia dejá crescuta, de si straina, pe deosebitele tulpine indigene. Firesce cá in acelasiu momentu se nasce si intrebarea, déca acea mladitia neschimbata se si potriveste in gradin'a si in relatiunile nóstre climatice, asia precum s'au desvoltatu ea in strainetate? Déca uniform'a atátu de favorita in state homogene, se potriveste si unui organismu de statu, care este compusu din parti asia de heterogene? Ori ce omu cu mintea sanetósa va recunósce la momentu,

cá acesta este unu lucru ce merita a fi luat in seriósa consideratiune.

Cu tóte acestea vedemu in fiacare di, cum intieptii barbati politici in Austri'a cu preferintia germani, si in Vien'a, discuta cestiunile si trebuintiele nóstre interne in unu astfelu de modu, cá si candu cestiunea limbiloru nici nu ar esistá pentru noi. Am cetitu o carte intréga, scrisa cu multu spiritu despre conditiunile principali si firesci ale parlamentarismului in Angli'a si Austri'a, in care despre diferinti'a nationala a poporaloru austriace nu se vorbesce nici macaru cu unu singuru cuventu. Eu credu cá unii lucra asia din ignorantia vedita, de óre-ce ei n'au visitatu nici-odata singuratecele tieri austriace avendu aceleasi sentimente si consciintia, cá noi toti cáti traimu in interiorulu acestoru provinci, apartienemu unii la altii si au uitatu de acea maxima care suna: „Austriacus sum, Austriaci nihil a me alienum esse puto.“ Necunósceudu astfelu din propri'a loru experientia decátu numai o singura nationalitate in Austri'a, nu se cugeta si puçinu se interessédia de celelalte. Sunt inse si de aceia, cari cu intentiune nu vedu decátu numai pe un'a séu cealalta nationalitate si néga esistentia celorlalte. In categori'a acestoru din urma cade d. e. si Kossuth Lajos, unulu din cei mai periculosi renegati ai slaviloru, care precum se scie, au declarat in publicu, cá elu in Ungari'a nu cunósce si nu recunósce decátu numai o singura natiune (nemzet, adeca pe magiari), si cá toti ceilalti locuitori nu representa decátu numai rasse (fajzat). Din nefericire mai kossuthiadia inca pâna in diu'a de astadi multe mii in acelasiu modu. Afara de Ungari'a mai póte aflá cineva multe mii de nemti, cari cu privire la relatiunea natiunei loru fatia cu celelalte popóra nutrescu aceleasi idei, de si se sfiescu a le esprimá cu aceeasi brutalitate.

De alta parte esistá unu mare numeru de prea sapienti barbati politici, alu caroru liberalismu si convictiune constitutională nu deriva din ánima si sentimentu, ci este basatu numai pe unu calculu rigidu, de óre-ce ei tóte le au invetiatu dela straini si cu preferintia dela francesi si germani. Ei nu isi potu imaginá si nu potu intielege o organisa-

tiune constitutională de statu in alta forma, decátu numai dupa siablon'a francesa si belgiana de inainte de Martiu 1848, séu dupa modelulu pregatitu de cátra d-ni loru Rotteck si Welcker. Totu ce nu sémana cá ou cu ou acelorou modele, loru nu li se pare a fi nici liberalu si nici constitutionalu; ei nu incetédia de a se plange si a sbierá asupra reactiunei, pâna candu in catechismulu loru liberalu mai lipsesce chiaru si numai unu punctu de asupra lui i. Si de óre-ce in acea siablonă preferita, cestiunea limbiloru nu si-au aflatu locu, asia ei nu voiescu se audia despre densa nici in constitutiunea austriaca; de aceea ei o ignorédia pe cátu numai potu, séu o néga cu totulu si continua a filosofá stralucitu in stilulu à la Rotteck-Welcker, uitandu cu totulu cá pentru intieptiunea loru la noi le lipsesce adesea terenulu in care se incoltíesca, se inforésca si se se cóca graulu loru. Toti aceia cari voru se scape de dificultatile limbistice prin tacere séu ignorare, sémana fórte multu cu intielépt'a pasere struti, care in intieptiunea sa crede, cá a scapatu de orice pericolu, déca isi inchide ochii cá se nu ilu védia.

O alta considerare reclama intrebarea: déca este imposibilu cá poporale austriace cu ocaziunea intalniriloru loru se vorbésca fiacare in limb'a sa materna si se se intieléga si déca nu se póte óre delaturá acestu inconvenientu in altu modu, decátu numai prin ofensatórea privilegiare a unuia pe contulu tuturoru celorlalte? Este óre intr'adeveru nenessariu cá ele in dietele loru generale se discute asupra tuturoru trebuintieloru multiple ale vietiei publice si private si a vorbi acolo precum se dice, de omni re scibili et quibusdam aliis? N'ar fi óre consultu a separá obiectele agendei loru si afacerile comune, fara care unitatea imperiului este imposibila si cari prin urmare trebuie se fia decise din partea vointiei generale, se fia despartite de acele obiecte, care n'au lipsa si nici n'ar suferi póte o decisiune uniformă si comuna? Pentru acele afaceri fara indoiala de mare importantia, dara nu prea numeróse, s'ar aflá o modalitate de a fi tractate, care n'ar ofensá sensibilitatea singurateceloru popóra, candu aceste s'ar convinge, cá dreptulu loru naturalu este pe deplinu recunoscutu

## Foisiór'a „Observatoriului“.

### Episóde din viéti'a episcopului Ioanu Popu de Lemeni.

(Urmare.)

Intre acelea impregiurari ametite romanii crediendu cá executa nu sciu ce capu de opera a unoru mari barbati de statu, se apucara érași totu numai de mic'a natiune sasésca, facéndu'i onóre pe care cu tóte frumósele calitati ale ei, n'au meritát'o niciodata din partea romaniloru in tóta viéti'a sa de siepte secole. Intielegemu ací nou'a petitiune asternuta dietei din 1842, titulata:

„Rugamintea celoru doui episcopi romaneschi, a celui greco-unitu Ioanu Lemeni de Eadem, si a celui greco-neunitu Vasilie Mog'a. Asternuta dietei dela 1842 in caus'a romaniloru locuitori pe pamentulu craiescu numitu si sasescu.“

Acea petitiune se dete érași la o comisiune parlamentara; sasii fusera intrebati din nou; episcopulu Lemeni cá membru alu dietei saturá mai in tóte dilele câte 10—12 deputati si regalisti, éra alte-ori intindea mese pentru câte 50—100 de insi; totu elu se folosea de ocaziuni spre a urgitá si accelerá pertractarea, pâna ce mai pe urma perdiendu'si patientia, cátra capetulu dietei intr'unu discursu mustrá aspru pe membrii comisiunei, cá-ci au tandalitu aprópe unu anu nefacédu nimicu cu acea petitiune. Lemeni inse nu sciuise in acelea momente, cá pe candu presedintele aceleiasi comisiuni dietale ceruse si luase dela episcopulu Vasilie 5000 (cinci mii) florini mon. conv. „inprumutu“, totu pe atunci i-se facuse si dela cass'a universitatiei sasesci unu „inprumutu“ de 5000 fl., precum acestu lucru a esitu apoi la lumina din compturile publicate la Brasiovu cu unu anu mai tardiu in „Siebenbürger Wochenblatt.“

Petitiunea acésta a trei'a fusese compusa de unu membru magiaru alu dietei L. Gáll, bunu istoricu, si remunerata de Lemeni cu 200 fl. m. c. Auctorulu a

combatutu fórte bine despotismulu patriciatului sasescu; dara si sasii au avufu dreptate candu l'au provocatu, cá in calitatea sa de bunu istoricu se combata si despotismulu aristocratiei ungueresci, si apoi se puna ambele operate intre doue oglinde, cá pe doue femei sbárcite, care voru se'si ascunda betranetiile prin „dresuri“ de diverse color. Las' cá curtea imperiala a imbraciosiatu totudeana pe sasi si iau aparatu cá pe cei mai iubiti fii sufletesci si trupesci, dara apoi nu sasii aveau in mana poterea tieri si mai puçinu a monarchiei, nu ei dispuneau de armata si de finantiele imperiului; ce e mai multu inse, cá chiaru cátiva dintre magiari, cu comitele Josifu Kemény in frunte au saritu in ajutorulu sasiloru cu péna si cu graiulu, si famili'a intréga a baroniloru Josika, cá eminenti barbati de statu, aparau pe sasi. Bine vedeau aristocratii, cá daca va fi se cada privilegiele sasesci garantate de ei cu juraminte numeróse, urmédia neaparatu, cá preste puçinu se dispara si ale loru, cum iobagi'a, scutirea de impositie, de inolare la óste, deschiderea concurrentiei pentru barbati din tóte clasele societatiei la functiuni publice, privilegiele religióse si o suta altele. Acésta petitiune a fostu combatuta de J. K. Schuller.\* Se afla tradusa si publicata romanesce la Brasiovu. Critic'a lui Schuller fu scarmadata de Ioanu Maiorescu in Fói'a pentru minte etc. si de subscriulu.

Asia dara episcopii romaneschi din Transilvani'a nici cu acésta a trei'a petitiune nationale dela 1834 incóce, n'au castigatu nimicu; aceia inse carii credu cá pe la 1842 aru fi sciutu se stórca unu resultatu favorabile pentru romanii, se cutedia a ridicá pétr'a si a aruncá spre umbrele loru. In cátu pentru episcopulu Lemeni, elu prin acelu procesu politicu intentatu natiunei sasesci, a potentiatu cá se dicemu asia, ur'a vechia a patriciatului asup'r'a lui; éra urmarea imediata fu, cá in procesulu celu mare ridicatu asup'r'a episcopului de catra cátiva professori, sibianii luara indata pe acestia sub

\*) Beleuchtung der Klageschrift der walachischen Bischöfe in 1844. Hermannstadt.

protectiunea loru, dandu-le de aparatoriu pe dn. Konrad Schmidt, care trecea pe atunci de celu mai bunu advocatu, care apoi le recomandá caus'a in Vien'a la celu mai bunu agentu de curte advocatulu Franciscu Konrad, ginere alu patricianului dr. Plecker, candidatu si de comite sasescu, éra de ací incolo curgeau totu dela Sibiu cele mai negre informatiuni, nu numai asupra episcopului Lemeni, ci si asupra altoru romani de óresi care valóre asia, in cátu de ex. comitele Josifu Kemény, care éra fórte bine vediatu la curtea imperiala, dedatu a spune omului verde in fatia ceea ce simtiá, cu ocaziunea adunarei generale scientifice tinute in Augustu 1847 la Cincu-mare, dupa o conversatiune mai lunga la cána, dise lui G. Baritiu in presentia lui Ant. Kurz, Ioanu Gött si J. C. Schuller: „Die Walachen sind bei Hofe nie schlechter angeschrieben gewesen, als grade in der Gegenwart.“ (Conversatiunea curgea in limb'a germana.) Éra candu a venitu vorb'a la turburările din Blasiu, adaose acelasu barbatu de statu: Nicht die Person, sondern die bischöfliche Würde und das Ansehen eines Bischofs stehen im Spiele, und das müsstet ihr euch gut merken. Die Person lässt man in der äußersten Noth fallen, die Würde aber nie.“ Dara cáti dintre noi intielegeamu inainte cu 36 de ani maxime de statu, precum érá si acésta, si dieu nu sciu cáti le intielegemu chiaru astadi!

Intr'aceea processulu susu atinsu, fórte abundante in consecentiele sale rele si bune, nu ne este permis a'lu tractá numai en passant, ci elu trebuie se fia studiatu si scrisu pe temeiulu unu numeru considerabile de documente si acte oficiali autentice, cu péna cátu se póte de obiectiva si nu in modu usiorelu, superficialu, dupa traditiuni culesse pâna si din gur'a unoru femei ticalóse, care abia sciu se citésca pe Alexandria si pe Arghiru, adeca precum facura unii romani; inse nici asia precum se afla acelu procesu descriu la dn. Eugenu de Friedenfels,\* ingrecatu de ura inver-

\*) A se vedé biografi'a titulata: Joseph Bedeus von Scharberg Beiträge zur Zeitgeschichte Siebenbürgens

si aplicatu in totu loculu pãna unde nu trece marginile posibilului. (Va urmã.)

### Cestiunile agrarie ale Transilvaniei in diet'a Ungariei.

(Urmare.)

Trei dile au tãnutu asta-data desbaterile parlamentare in diet'a Ungariei asupra proiectului de lege, relativu la inportantele cestiuni agrarie de natura feudalistica din Transilvania; dara sunt treidieci si trei de ani, de candu se facura de repetite-ori aceleasi incercari, atãtu prin dietele aristocratice pãna in 1848, cãtu si dupa aceea prin regimulu absolutisticu. Ii voru da de capeteiu celu puçinu acum in diet'a Ungariei? Noi nu credemu. Gros'a nesciintia a relatiunilor transilvane data pe façia si cu acãsta ocaziune de cãtra cei mai multi deputati din Ungaria, tendentiele comunistiche, manifestate din partea cãtoruva deputati secui aristocrati, voru fi dora in stare se deschida si ochii celor mai indolenti locuitori ai acestei tãeri.

S'a observatu inse cu adeverata dorere de sufletu, cã multime de omeni nici pãna astadi nu cunosc starea lucrului, de aceea nici spiritulu desbaterilor parlamentare din 5. 7 si 8 nu'lu petrundu intru nimicu. S'au aruncatu sorti chiaru asupra camesiei lor; ei inse nu vedu, nu audu nimicu. Necum poporul tieranu, dara parte mare dintre carturari inca totu nu cunosc de ce este vorb'a, si s'a intemplat mai de curendu lucru aprãpe de necredutu, cã se dai si preste unii advocati ardeleni, caroru nu le pasa de cestiunile urbariali, nici preste totu de cele agrarie ale tãerei lor, din care cauza nu s'au interessatu nici de conferentiele jurisconsultilor. Altii erasi esplica tãte cestiunile agrarie pe dosu.

S'au adeveritu, ce o dreptu, si cu acãsta ocaziune, cã cestiunile agrarie in nici-o tãera din Europ'a nu sunt asia de incurcate, cã in Transilvania; dara acãsta inpregiurare nu escusa intru nimicu nici nesciintia si nici lenea nãstra. Proiectulu de lege agraria asia precum se votã elu in camer'a deputatilor Ungariei si nu precum ilu redactase ministeriulu, noi nicidecum nu'lu tãnemu asia de periculosu, cã se nu pãta scapa cineva de cãrligele si „chichitiele“ lui; va fi inse vai de toti aceia, cari nu'lu voru studia indata dupace se va sanctiona si publica. Depende nespuse de multu dela aplicarea ori-carei legi, era dela acãsta lege agraria depende existenta mai multoru mii de familii, securitatea averei imobile in cantitate si calitate de multe milioane.

Inre grelele imputari ce se facu romanilor ardeleni este cea de antaia, cã ei nu voru se audia de comassatiuni. Reu aru face romanii, daca ei s'aru oppune la o mesura recunoscuta de fãrte buna in tãta Europ'a, in tãte casurile in care ea s'a executatu cu dreptate. Prosti aru mai fi romanii, daca nu aru cunãsc nepretiuitele folãse pe care le trage orice economu, daca pãte avã tãta mosii'a sa intr'unu singuru complexu, sau daca configuratiunea si chiaru calitatea terenului nu sufere comassare absoluta, incai se o aiba in doue, multu patru bucati, dara nu in patru dieci nici in patru sute. In tieri muntãse, precum este si a nãstra, in capu se'si stea si totu nu voru scãte la cale

siunata contra episcopului Ioanu Lemeni, carui 'i denãga ori-ce demnitãte omenãscã; si erasi nici asia precum ni'lu presenta dn. Alexiu Jakab,\*) ale carui simpatii cãtra acelasi episcopu ilu rapescu pãna a'lu adorã mai cã pe unu santu. Episcopulu Ioanu Lemeni n'au fostu nici demonu reu cumu'i place d-lui Friedenfels, nici angeru ungurescu, precum ilu face dn. Jakab, ci a fostu si elu omu cã toti omeni, cu virtuti si cu defecte omenesci, la care inse virtutiele au trasu multu mai greu in cumpanã; era la defectele lui se pãte aplicã cunoscut'a sententia, cã si la multi alti omeni de rangu inaltu: Principes non soli peccant, si speramu cã avendu viatia, vomu pune si acãsta afirmatiune a nãstra in evidentiã deplina. indata cene voru mai veni la mana inca numai vreo trei documente care ne lipseseu, era de ne voru veni, monografiã acelu procesu totu se pãte scrie si trebue se esa cu ori-ce pretiu, mai virtosu dupace acum ilu vedemu publicatu de cãtra unu sasu si de cãtra unu magiaru, in sensu diametralu opusu, din care nici unulu nu respecta adeverulu.

(Va urmã.)

von Eugen von Friedenfels. Erster Th. 1783—1847. Zweiter Theil 1848—1858. Wien 1876 et 1877. Anume despre Blasiu, Lemeni, processu etc. Part. I. paginele 193 apoi dela 403—410 si P. II in siese locuri.

\*) A szabadságharczunk történetéhez Vissza emlékezések 1848—1849 Irtá Jakab Elek Budapest 1880 indata in primii fasciclii.

comassatiuni cã la siesuri. Ungureni din puste, steppele si desertele tãerei lor, n'au nici-o idea despre natur'a tãerei nãstre; de alta parte multi deputati transilvani le-au inpuiatu urechile cu minciuni, precum le-a si dis'o verde in publicu unii dintre colegii lor (Bokros, Pulszky s. a.) Din aceste cause cãtiva oratori batura campii, in locu de a vorbi la cestiune.

Nu de comassatiune, ci de sil'a ce se face si de modulu executarei sunt ingrijati romanii. Ore inse numai romanii? Nu va trece multu, pãna candu se va convinge gubernu si tãta lumea, cã la comassari, segregari, proportionari, si ce mai sciu cãte nomenclaturi feudalistiche si comunistiche, nu atãtu poporul romanescu, cãtu mai virtosu celu magiaro-secuiescu transilvanu va face resistenti'a cea mai obstinata, si se dea D-dieu cã predicerile deputatilor Georgie Papp si Pulszky se nu se adeverãsa; dara nu este asia vechiu casulu, unde secuii unei comune au omoritu pe toti gendarmii imperatesci chiamati la executarea comassarei, era membrii comisiunei au scapatu cu viãtia numai cã prin urechile acului. Firesce cã apoi s'au si inplutu temnitiele dela Gherl'a.

Ce vi se pare, cã in tãnuturile locuite de romani s'au executatu de cãtiva ani incãce mai multe comassatiuni, era intre secui nici-unica. Gãciti pentru-ce nu? Dara ce se mai amblati gãcindu: intrebatu in confidentia pe proprietarii din partea secuiesca a Transilvaniei, cã se ve spuna ei, cã le a fostu frica de secui. S'au intemplat executiuni militare si contra unoru comune romanesce, provocate inse mai multu numai din ura nationala. (Va urmã.)

Urmãtori'a analiza a proiectului de lege venindu-ne dela unu vechiu juristu practic, curmamu aci consideratiunile nãstre si facemu locu acesteia.

Telegramulu din „Telegrafulu romanu“ enumerã momentele cele mai insemnate din legea urbariala primita in camer'a deputatilor din B.-Pest'a, si se dice cã: „memorandulu juristiloru romani“ a folositu fãrte multu si a insuflatu respectu.

De si n'amu castigatu totu ce s'a cerutu in „memorandu“, s'au castigatu inse „unele“ de mare valãre, si anume:

1. Spesele segregarei le voru purta singuru fostii domni de pamentu.
2. Sententiele se voru potea apella si in stadiulu admissibilitãtei, in tãte 3 instantiele, candu dupa proiectulu ministeriale era se fia marginite numai la doue instantie.
3. Pricepetorii\*) nu se voru alege prin organele administrative, ci prin partide.
4. Enclavele numai prin pamentu se potu rescumpara; era pe unde se afla case pe ele, nici decãtu.
5. Principiulu inquisitoriu, de si s'a primitu, dar apararei s'au asigurat si garantatu totu ce era de lipsa.

Acestu resultatu intre inprejurarile de fatia, se pãte numi cu totu dreptulu favoritoriu, cã-ci o marturisimu, ne temeamu, cã se va primi proiectulu ministrului, asia precum s'a substernutu camerei. — Si daca dnii juristi romani nu se puneau cu totu adinsulu pe lucru, negresitu cã s'ar fi si primitu.

Noi la rãndulu nostru, multiamimu in numele poporului, totoruru d-loru juristi, cari au conlucratu la conferenti'a juristiloru romani; d-loru jurisconsulti din Clusiu si d-lui Dr. Ratiu, cari au fostu de mai inainte insarcinati cu compunerea unui proiectu de memorandum; d-lui Josifu Sterca Siulutiu, care celu dintãiu, a sulevatu ide'a convocarei unei conferentii a juristiloru romani, publicandu mai multi articli in „Observatoriulu“, si conlucrandu si in conferentia, cu inbire de adeveru si de poporu, precum si in cunoscintia de cauza.

In fine d-loru deputati dietali, si cu deosebire d-lui deputatu P. Cosma, care cu cunoscutulu seu zelu a aparatu in camera caus'a poporului romanu. Onãre d-loru sale.

Speramu se audimu cãtu mai curendu, cã dnii juristi romani, se voru constitui intr'o „societate juridica“, dela care asteptamu multu bine.

### O visita la Ludovicu Kossuth.

Domnulu Emilu Ábrányi au visitatu intr'una din dilele trecute pe L. Kossuth in Baraccone si publicã in diariulu „Egyetértés“ unu raportu

\*) Barbatu de specialitate, economu de professiune. Red.

mai lungu despre visit'a sa, din care punemu si noi subt ochii cetitoriloru nostrii urmatãrele passage mai interessante:

Ii facui observarea, cã primul volumu alu scrieriloru sale au produsu in Ungaria o sensatiune fãrte mare.

Se uitã lungu la mine si zimbi.

— Mai pãte inca face ceva in Ungaria sensatiune?

— Spiritulu d-tale fãra indoiala!

Elu protestã cu o fatia trista in contra acestei afirmari. In decursulu conversatiunei am remasu surprinsu de pessimismulu cu care Kossuth judeca despre situatiunea Ungariei. Cu cãtu imi damu silintia se aparu mai cu energia viitoriulu nostru, cu atãtu Kossuth ilu negã mai multu. „Prea tardiu, prea tardiu!“ erã refrenulu mai fiacarei frase ce esprima.

— Este ore prea tardiu cã potemu trai cã o natiune independenta in Europ'a? Candu inpregiurarile voru face pe Ungaria cu totulu independenta, nu va potea ea ore atuncea trai cã de exemplu Romania, Serbi'a si Bulgari'a.

— Se pãte. Dea D-dieu. Natiunile au o viatia lunga. Dara nu uitã, cã Romania este o tãera ce are o poporatiune homogena. Ea nu este amenintata prin decadenti'a interna, cã Ungaria. Ce ati facutu pentru cã in Ungaria se se intãrãsa spiritulu nationalu?

I-am adusu cã exemplu capital'a, i-am spusu cã in Bud'a-Pest'a magiarisarea progressãdia pe face di.

— D-ta afirmi cã Bud'a-Pest'a se magiarisãdia. Bine, eu acceptediu acãsta afirmare problematica. Dicu problematica cu privire la informatiunile mele ce spunu contrariulu. Ei bine, d-vãstra magiarisati pe nemti. Dara eu nu m'am temutu nici-odata de nemti. Ei sunt cosmopoliti. Nãmtiulu se incovãia asia precum io dictãdia interessele. Si apoi este o ginte brava. Stimediu pe nemtii din comitatulu Scepusu. Dara en spune'mi, cãti serbi si romani sciti se magiarisati?

Ce insemnate pãte avea acãsta in fati'a acelei fapte, cã in comitatulu Huniãdãrei s'au romanisatu 40.000 familii magiare? (Acãsta este o patenta falsificare a adeverului din partea siovinistiloru magiari. Tocmai contrariulu este adeveratu, ceea ce o pãte constatã ori-cine la fati'a locului. Red. „Obs.“) Si apoi mai departe. Pe Campia esistau 140 de posessori curatu magiari; astadi numerulu lor au scadiutu la 40. (Acãsta este adeveratu, dara caus'a inpuçinarei lor nu sunt romanii, ci luculu, coruptiunea moravuriloru si banii inprumutati dela usurarii israeliti. Red.) Clusiu trece cã cetate magiara, cu tãte acesteã acolo fiacare intielege limb'a romanãscã. (Dara pe care se o intielega? nu cumva pe cea turcãscã, seu cea chinesãscã? Red.)

Afara de acesteã in Ungaria s'au comissu atãtea negligentie, in cãtu sunt aplecatu a pierde ori-ce sperantia de regenerare. S'au neglesu restabilirea confederatiunei danubiane. (Ceea ce au fostu si va remanea pururea o utopia. Vedi primul volumu din scrierile lui Kossuth din 1848. Red.) Eu in totudeauna am intielesu prin acãsta numai aliantia esterna a statelor mici si libere. (Firesce cã numai cea esterna, cu scopu cã ele se scãtia castanele fripte gat'a din foculu revolutiunei, pentru cã apoi se le aratati pumnulu si coltii. Red.) Acuma me temu cã acãsta confederatiune cu greu se va potea realisã. Bulgari'a, Serbi'a si Muntenegrulu au de a multiamã Russei emanciparea lor. Si chiaru in casulu candu poterea Tiarului va fi nimicita in Russi'a, Ungaria totusi nu va profitã nemic'a, ba din contra, situatiunea ei va deveni si mai critica. O Russia liberala va aduce adeverat'a libertate slavica pentru satelittii sei mai mici.

I-am amintitu despre Germani'a cã contra-balantia a curentului slavicu.

Kossuth are puçina incredere in Germani'a. Trecu apoi in revista statele europene si ajunse la resultatulu de a predice unu mare resbelu european, acarui urmare va fi si decadenti'a totala si sigura a Austriei. Adaose inse, cã Ungaria si dupa aceea va mai potea trai in positiunea sa izolata. Despre Angli'a dise: „N'am potutu nici-odata capacitã pe barbatii de statu ai Angliei, cã ei n'au lipsa de Austri'a. Din nefericire pentru ei, Austri'a a devenitu o idea fixa incurabila.“

Venindu erasi vorb'a, decã intr'unu casu de o puternica actiune poporulu magiaru si anume, decã junimea va fi in stare se desvãlte energi'a din 1848 Kossuth facu o miscare negativa cu capulu si dise:

— Se pãte cã ei aru scrie cãteva poesii entusiasmate si o cãta de tineri si-aru espune pieptu-

rile lor lovitureloru de glontie, — dar natiunea? Natiunea aru privi cu nepasare la propri'a ei nimicire.

### Din Bucovin'a.

(Urmare.)

Dar mirare, cà-ci cu càtu am inaintatu in libertate, cu atàta am mersu indereptu cu dreptatea in privint'a bisericeii nòstre, a scòleloru nòstre si a nationalitatii (strigari din tóte partile: asia este!) Lovitur'a cea mai doreròsa si neindurata, prin care a fostu isbita chiaru in peptu mam'a nòstra biserica, i-au venitu dela „ministeriulu celu mai liberalu“ (strigari: dreptu este!)

Ceea ce a fostu crutiatu de càtra tóte gubernenele trecute ale absolutismului, ministeriulu din urma a aflu de cuviintia a oborì si-a restorná, — fàra privire la cuventulu imperatescu dela luarea Bucovinei, de a pazi „Status quo,“ drepturile tierii (strigari de: bravo!) si anume drepturile bisericesci; — fàra privire la alte rescripte imperatesci de asemenea legi vechi si noue; in sfàrsitu fàra privire la constitutiune, prin o simpla octoare, s'a atacatu de càtra guvernulu din urma insasi proprietatea, tóta averea miscatòre si nemiscatòre a bisericeii nòstre. Ministrulu respundietoriu a disu prin resolutiunea prea inalta si adaosulu ei, din Decembre 1869, „cà fondulu gr. or. alu Bucovinei — n'ar fi alu bisericeii nòstre, ci 'alu guvernulu!“ (Strigari sgomotòse: nu vomu ingaduì nici odata!) si pentru acèsta se se administredie pururea numai de càtra guvernulu cà pàna acuma; dar nu numai in folosulu confessiunii, alu carei'a este — dupa cum arata chiaru numirea sa de „föndu gr. or. din Bucovin'a“ — ci dupa cum se vedesce prin o stilisare fòrte fina, dupa placulu guvernulu, pentru toti si pentru tóte (strigari din tóte partile: noi nu voimu pentru tóte confessiunile si popòrale celelalte, anume pentru scòlele lor (strigari: averea se remaie a bisericeii! straimii n'au parte!), de-si noi nu avemu parte la fondurile confessionale ale conlocutoriloru nostri nici la alu catoliciloru, nici la alu protestantiloru, armeniloru, israelitiloru, lipoveniloru si mai departe, si noi nici nu amu cerut'ò acèsta niciodata.

Episcopulu, archiereulu Bucovinei, se nu se aléga cà din vechime, dupa canònele bisericeii si datinele acesteii tierii, de càtra fii bisericeii (strigari: ba se se aléga!), ci se fia denumitu de ocarmuire cà diregatorii cei de rendu (strigari sgomotòse: nu se pòte!)

Èr' càtu despre congressulu bisericescu, apoi adaoge d-lu ministru de culte de atunci, pe lãnga resolutiunea cea prea inalta, cam ingaimatu, cà este adevèratu, cà acèsta nu se pòte oprì, cà dupa constitutiunea din Decembre 1867, bisericeii nòstra are totu dreptulu de a avea congressulu seu bisericescu. Dar cu tóte acestea, ar mai trebui inca unele si altele de luat in bagare de séma si de cumpanitu; ar trebui adeca de lamuritu unele intrebari si indoiele, intru càtu s'ar potrivì congressulu cu canònele, cu istori'a bisericeii si cu trebuintele Bucovinei. Si respundenduse din partea consistoriului érasu si érasu la tóte aceste intrebari si indoiele, ministeriulu va judecá si va urmá mai departe; se intielege totu cu aceeași intieptiune, dreptate si bunavointia pentru bisericeii nòstra (strigari: se ne ferésca Dumnedieu!), de nu ar fi apusu elu mai inainte.

De ar fi se se urmedie totu in chipulu acesta si mai departe, se ne sugrume — prin forme birocratice fàra numeru si fàra de capetu — dreptulu constitutionalu celu neindoit alu bisericeii nòstre — atunci nu scimu (strigari: vai de capulu nostru!) ori de voru ajunge macaru stranepotii nostri infintiarea organulu reprezentativu alu bisericeii — congressulu bisericescu (aplause.)

Cumcà tém'a acèsta n'au fostu fàra temeiu, cumcà lumea intréga au trebuitu se créda, cà ministeriulu cadiutu ne-a portatu numai cu vorbe, se pòte intre altele lesne intielege si dintr'aceea, cà in loculu infintiarii autonomiei bisericesci, elu a infintiatu chiaru in ór'a cea din urma a vietuiri sale, in contra protestantiloru celor mai energice si de multe ori repetite ale prea s. S. archiereului si a scaunulu bisericescu alu Bucovinei, precum si ale mireniloru, in tiéra o diregatorie noua, mare si intinsa preste tóta Bucovin'a, „asia numit'a administratiune a mosiiloru fondulu religionariu gr. or. din Bucovin'a (strigari sgomotòse: nu ne voimu! in contra vointiei nòstre!)

Acèsta este starea de fatia a trebiloru nòstre bisericesci. Acèsta este lucrarea sistemulu politicu din urma pentru tiér'a si bisericeii nòstra.

In zadaru au ridicatu in senatulu imperialu dela Vien'a deputatii bucovineni glasulu lor in

fati'a guvernulu si a lumii in contra neindreptatirei nemarginite a bisericeii. (Bravo! bravo!)

In timpurile trecute erá proselitismulu, care rodea bisericeii; astadi este acestu nou soiu de politica, care subt numele ademenitoriu de „constitutionalu“ o surpà si mai cu temeiu (strigari sgomotòse de bravo! asia este!)

Sistemulu de mai inainte vená sufletele nòstre; sistemulu de astadi introdusu prin ministeriulu „parlamentariu“ lasa, „liberalu“ fiindu, sufletele in pace, — multumindu-se numai cu averea bisericeii nòstre (aplause frenetice si indelungate), oprindu'i totu odata tóte mijlòcele legiuite de aparare, prin traganarea si amenarea necontentita a autonomiei, si anume prin neincuviintarea congressulu bisericescu, care este mijlocu adevèratu „constitutionalu,“ dar si celu mai poternicu dintre tóte.

Dar nimicu nu va fi in stare a ne ucide dragostea si credint'a càtra bisericeii parintiloru nostri (strigari sgomotòse de: nici-odata, bravo!) — pe càtu ne indémna si sant'a nòstra indatorire si sentimentulu de dreptate alu cugetelor nòstre, celu infruntatu si calcatu in picioru de contrarii nostri, precum si moscenirea cea drépta a stramosiloru nostri (strigari sgomotòse: bravo!), a martiloru ctitori si daruitori ai bisericeii, si numai puçinu onórea tierii, precum tóte privirile religiose si patriotice, — de a o apará cu atàtu mai cu multa caldura, statornicia si barbatia, cu càtu este mai mare strimbatatea si primesdi'a, de cari este ea amenintata (strigari sgomotòse: bravo!) pentru cà se nu pierdemu prin pretinsii „liberali“ ceea ce au scapatu de turci si tatari (strigari sgomotòse: asia este, bravo!) Pentru cà bisericeii este la noi totu, este poporulu intregu dreptu-credinciosu, starea bisericeii este pentru noi o cauza de viétia séu de mórte; dela ea aterna mantuirea, cultur'a, inaintarea, fericirea poporulu si totu viitoriulu lui (strigari: dreptu este!)

Dar pàna candu nu se va ridicá pétr'a de mormentu de pe pieptulu ei, pàna ce nu i-se va dá dreptulu celu chiezasiuitu de autonomia, ea nu se pòte desteptá la acea viétia binecuventata (strigari sgomotòse: asia este, bravo!)

(Va urmá.)

### Romani'a si Bulgari'a.

Èta circular'a pe care guvernulu romanu a adresat'ò reprezentantiloru sei in streinatate, in privint'a proiectulu de lege de naturalisatiune prezentatu de guvernulu din Sofi'a adunarii nationale bulgare:

Domnule,

V'amu comunicatu printr'ò telegrama, cà guvernulu din Sofi'a a prelucratu si a publicatu unu proiectu de lege asupra naturalisarii strainiloru in Bulgari'a, cà este hotaritu se'lu supue desbateriloru de urgentia din adunarea nationala, si cà unele parti din acestu proiectu privescu mai cu deosebire pe acei locuitori din Dobrogea, Serbi'a, Rumeli'a Orientalu si din asia numitul imperiu otomanu, cari sunt de nationalitate bulgara.

Si fiinducà acèsta cestiune este de o mare insemnatate, apoi credu de trebuintia se completediu chiaru astadi relatiunile ce v'amu datu prin telegrama.

Dupa comunicarile ce am primitu pàna in momentulu de fatia din Sofi'a, èta care este resumatul stipulatiuniloru relative la acòrdarea de drepturi strainiloru in Bulgari'a: 1. O siedere de cinci ani in tiéra, le acòrdà numai calitatea de supusi. 2. O noua siedere de cinci ani, le permite a'si exercitá drepturile politice.

Totusi articolulu 3 face o exceptiune dela aceste regule generale si hotaresce: Voru fi considerati cà cetatieni bulgari, fàra vreo alta conditiune de càtu prezentandu certificatulu unei comune bulgare, cà au locuitu intrens'a, certificatu care va trebui se fia prezentatu dupa trei luni dela publicarea legei de fatia, toti fostii supusi otomani de nationalitate bulgara, cari sunt nascuti in Rumeli'a, séu in provinciile turcesci, séu in partile acelea din Bulgari'a, care au fostu anecate la Romani'a si Serbi'a si cari si-au stabilitu locuint'a lor pe teritoriulu bulgaru mai inainte de publicarea legei de fatia.

„De asemenea voru fi cetatieni bulgari, fàra alte conditiuni de càtu cele susu-citate, lucuitorii de nationalitate bulgara, cari se afla in provinciile anecate la Romani'a si Serbi'a si, nefiindu hotariti a remanea acolo voru emigrá in Bulgari'a in terminu de doui ani din dio'a publicarii legei de fatia.“

Acestu articolu, in totalitatea sa, comite trei greieli principale: Nèga adevèrulu istoricu; calca tóte rescriptiunile cele mai obicnuite din dreptulu internationalu, si este contrariu tractatulu dela Berlin, cà-ci elu tintesce, cà printr'ò mesura maiestrita, care nu este tocmai grea de priceputu, se readuca si se prelungiasca printre diferitele elemente din peninsul'a balcanica, turburarea pe care acelu tractatu s'a sfortiatu s'ò molcomésca.

A desemná Dobrogi'a cà o provincia bulgara anecata la Romani'a, este a negá adevèrulu istoricu. Dobrogi'a a fostu pe rendu tartara, romana, otomana, dar niciodata bulgara. Ea fu luata in secolulu alu 13-lea si cu nisce fruntarii multu mai intinse de càtu cele actuale de catra principii romani dela nisce triburi tartare. Principii romani au fostu aceia, dela cari au smuls'ò Sultani in inceputulu secolulu alu 15-lea. In fine de Turci'a a despartit'ò Europ'a candu, dupa resbelulu din 1877-78,

ordonà cedarea ei Romaniei. Gubernulu princiaru, printr'ò circulara dela..... adresata reprezentantiloru sei in strinatate, s'a vediatu nevoitu se'si ridice vocea sa contra afirmariloru gresite si a trebuitu se arate inlantuirea inpregiuriloru, pretentiunile istorice si succesele militare ce i-au adusu Dobrogi'a. Reinnoiescu astadi aceste protestari spre a aratá nulitatea tesei, care sustine cà Dobrogi'a aru fi unu petecu de tiéra ruptu din Bulgari'a. Singur'a analogia care esista inca de curendu si care a existatu vreodata intre Bulgari'a si Dobrogi'a, a fostu calitatea lor comuna de a fi provincii otomane. Ambele au ruptu aceste legaturi spre a merge la destinatiuni opuse. Un'a s'a reintorsu la unu statu, caru'a i-a apartinutu dejá alta-data si este fericita cà pòte se se inpartasiésca de esistenti'a lui independente si prospera; cealalta, cu ajutoriulu unor sacrificii in care Romani'a a avutu o parte larga, a fostu transformata in principatu autonomu, cà-ci a fostu considerata in stare de a dobandi drepturile de autonomie, precum si de a indeplinì obligatiunile acesteii autonomii si de a cumpani responsabilitatea ce ea aduce cu sine.

Intre aceste obligatiuni ale unui principatu, care este in specialu o creare a dreptulu internationalu, figurèdia in prim'a linia respectarea reguleloru prescrite de dreptulu internationalu. Citatulu articolulu 3 se presenta cà o calcare strigatòre a acestoru prescriptiuni.

Ce contine óre acelu articulu provenitu nu din initiativ'a privata a unui deputatu esaltatu, ci din propria initiativ'a cabinetulu din Sofi'a? Elu anuntia, cà o simpla schimbare de domiciliu si unu certificatulu liberatulu de o autoritate satésca din Bulgari'a, sunt de ajunsu spre a transformá unu supusu romanu din Dobrogi'a intr'unu cetatienu bulgaru. Acèsta inse nu este totulu; proiectulu nu se marginesce in a creá unu regimu exceptiunulu pentru individiu cari s'au stabilitu dejá in Bulgari'a. Elu se acatia si de viitoriu; elu prevede emigratiunea, o incuragiadia. Elu dispune cà, orice supusu romanu din Dobrogi'a, care este de nationalitate bulgara si care, in terminu de doui ani dela publicarea legei a emigratu in Bulgari'a si a dobanditu unu certificatulu comunulu bulgaru, este ipso facto, fàra vreo alta formalitate, cetatienu bulgaru. In care timpuri, in care tieri a potutu se resulte naturalisarea cetatieniloru straini de simplulu faptu, cà s'au supusu indemnulu de a'si schimbá loculu siederei? Nu este nici o vorba despre situatiunea sa fatia cu statulu pe care'lu parascesce. Placutu-si-a elu contributiunile, indeplinitu-si-a elu datoriile sale militare? N'a comisu elu vreo crima? Este elu in regula cu trecutul? Ii este de ajunsu óre, spre a se lapedá de totu, se puie o distantia numai de câteva mile intre vechi'a si nou'a sa locuintia? Cà-ci acelu emigratu care a pasitu de abiá preste fruntarii'a bulgara, a devenitu cetatienu bulgaru si prin urmare scapa de orice urmarire.

Cabinetulu din Sofi'a a adressatu guvernulu princiaru cererea, se negocièdie unu arangementu pentru liberarea fugariloru de subt drapelu. Primirea ce a avutu acèsta propunere, a facutu se se sperè intr'ò intielegere, si formá, pàna la unu punctu óre-care, bas'a unui arangementu momentanu.

Se admitemu cà actulu relativu la fugarii de subt drapelu aru fi fostu incheiatu si legea asupra naturalisarii votata, cum aru potea se esiste amendoue aceste acte unulu lãnga altulu? Gubernulu bulgaru fidelu obligatiuniloru luate, ar predá elu cà desertori pe acele persoane, carora tocmai desertarea le-a adusu cu sine dreptulu de cetatienu bulgaru?

Ce trebue se mai dicemu inca despre deosebirea ce face proiectulu de lege intre supusii straini de orice provenintia si supusii straini de pe teritòriile specialu adnotate? Trebue óre, cà vecinatatea se fia admisa si stabilita in dreptulu internationalu, cà o calitate la naturalisare?

Cum se pòte óre esplicá deosebirea ce voiesce se faca proiectulu de lege intre supusii romani de pe malulu stãngu si cei de pe malulu dreptu alu Dunarei? Esistá-voru doue categorii de supusi romani numai din punctulu de vedere si in interessulu naturalisatiunii bulgare?

Aci este tocmai punctulu, unde cestiunea dobandesce o indoita inportantia, si tocmai din acestu punctu de vedere se pòte inputá cu dreptu cuventu proiectulu de lege, cà formulèdia o contradictiune fatia cu tractatulu dela Berlin. Cà-ci observatiunile care privescu pe supusii romani, potu fi aplicate de asemenea asupra supusiloru otomani si serbi si asupra rumeliitoru, adeca apròpe asupra intregèi peninsule balcanice.

Pentru a vorbi numai de supusii romani, vomu dice cà articolulu 3 desparte in doue clase pe aceia cari sunt de nationalitate bulgara: Déca locuiescu pe malulu stãngu alu Dunarei, ei sunt straini, intocmai cà spaniolii séu englesii. Ei nu voru fi admisi la cetatieni'a bulgara, de càtu numai in urm'a unei indoite siederi progressive, din care fia-ce periòda este fixata la cinci ani. Déca locuiescu pe malulu dreptu, déca sunt din Dobrogea, atunci situatiunea lor este cu totulu alt'a. Ei sunt apròpe cetatieni bulgari; si spre a deveni de totu, nu au trebuintia de càtu a indeplinì nisce conditiuni, ce potu fi efectuate usioru si repede. Voru perde capacitatea lor de a deveni cetatieni bulgari, numai aceia cari, dupa unu terminu de doui ani din dio'a publicarii legei, nu voru fi parasitu Dobrogea — o parte din Bulgari'a anecata la Romani'a — si nu se voru fi stabilitu in asia numitul principatu bulgaru.

(Va urmá.)

### Correspondentie particularie ale „Observatoriului“.

— Fagarasiu, 30 Maiu 1880. (Adunarea municipale I si a II siedinti'a continuare si fine.) Dupa-ce amu perdutu scumpulu tempu de 1/2 di cu cetirea ordinatiuniloru ministeriali si notele diferiteloru iurisdictioni, amu ajunsu la unu obiectu mai inte-

ressantu, adeca alegerea unui medicu si a unui pretore pentru cerculu Branului.

Dupa o scurta consultare comisiunea candidatōre se întorce in adunare si candidēza la postulu de protomedicu pre toti concurrentii 5 la numeru, intre care si medici romani: Stefanu Popu dela Naseudu si Neagoi din Brasiovu; alu 3-lea medicu romanu, Dumitreanu din Pest'a, nu s'a primitu intre candidati, cā-ci in sensulu legii i lipsia pracs'a de 2 ani.

La postulul de medicu cercuale s'a candidatatu chirurgulu Szabo, la postulul de pretore, vice-notarii: Turcea si Turcu.

Lupt'a pentru alegerea de protomedicu a fostu extraordinara, cā-ci pre candu romanii cu cari in urm'a unui pactu au tñutu si o parte din unguri, — cu mai multe septemani inainte de alegere pregatiseră tōte cā se scōta din urna pre Stefanu Popu, — partid'a armenojidano-sasēsca, — care dā unu mare contingentu de membrii in comisiunea municipale, asemenea lucruse cu multa energia si cu nervus rerum pentru candidatulu loru protofiscalu onorariu armēnulu Daniel.

Romanii in comisiunea municipale, de si au o majoritate absoluta de 10 membrii, totusi nu erau nici decum siguri de rezultatu, cā-ci absentasera multi si se scīa pozitivu, cā s'au inpartitu bani intre alegatori si se promisese mai multi pentru casulu de reusire.

Trebuie se recunōscemu in interessulu adevērului, cā de susu nu s'a facutu nici o presiune in interessulu vre-unui candidatulu, dupa cum se intemplantu acī la alte alegeri.

Au votatu dupa catalogu 112 membrii, dintre cari 68 pentru Stefanu Popu si 44 pentru Daniel; asia Stefanu Popu fu alesu cu majoritate de 24 voturi. — Au votatu pentru candidatulu nostru romanu, 12 unguri, contra nōstra toti jidanii, armenii si sasii, precum si urmatorii membri romani: capitanulu c. r. in pens. Poparadu si parochulu Moise Guseila Negrea din Posiort'a, parochulu Josifu Oprisiu din Ucea inf. tieranii G. Serbu si Palcu Bogdanu din Arpasulu inf., tieranulu George Morariu din Vadu, si Vasile Popu din Veneti'a inf.

Indignatiunea toturoru romanilor — cari mai conserva ceva simtiu nationalu in ānim'a loru, — nu erā mica pentru purtarea susu numitiloru, alu caroru motivu — de a pasi in contra interessulu comunu alu romaniloru din acestu comitatu — in o cestiune pre cātu delicata, pre atātu si de inportanta, se condamna elu pe sinesu. Chiaru si nero-manii s'au scandalitu de acea portare a loru.

Au nu sciu acesti domni, nu vedu starea sanitara deplorabila in comitatu, in urm'a beuturiloru nesantōse si puturōse ale jidaniloru? Au nu intielegu ei, pentru ce jidanii si-au pusu carulu in pietrii a nu scōte de medicu unu fiu adevēratu alu poporulu nostru? Trebuie se fia cineva orbitu cu totulu si fara simtiu a nu vedea acestea, si totusi au datu man'a cu jidanii si cu inamicii poporulu!!

De medicu cercuale fu alesu Szabo, ēra de pretore Joanu Turcea.

In siedinti'a a II-a primulu obiectu a fostu referad'a comisiunei alese in prim'a siedintia, relative la scaderile aflate la scaunulu orfanalu.

Comisiunea arata in raportulu ei, cā in timpulu scurtu de care a potutu dispune, nu i-a fostu posibilu a cercetā cu deameruntulu tōte, inse atātu pōte constatā, cā la acordarea inprumutelorū nu s'a observatu legea, relative la asigurarea capitaleloru, la care comitele supremu adaoge, cā si dinsulu a constatatu cu ocaziunea scontrarii asemenea scaderi si abusuri. Presiedintele scaunulu orfanale dice in raportulu seu espresso, cumcā fiscalulu Benedek de candu a fostu alesu — din processele primite nici unulu n'a terminatu, si interesele sunt restante pre cāte 3—4 ani, si cere cā se se ia mesurile necesarie in acēsta privintia.

Comitele supremu convingēnduse cā asia nu mai pōte merge, provōca adunarea, cā se decida introducerea cercetarii disciplinare contra intregulu personalu dela scaunulu orfanale, cā-ci la din contra, elu va face aretare la ministeriu si va cere introducerea cercetarii disciplinare din oficiu.

Dupa deslusiri si escusari date din partea celoru interesati, adunarea decide alegerea unei comisiuni cercetātōre in persōnele DD. adv. J. Romanu, vicariu Micu si Kosi, care pāna la adunarea venitōre se duca cercetarea la fine si se-o substērna adunarii.

Observu, cumcā adunarea municipale in siedinti'a din primavēr'a anulii 1879 au fostu interdisu fiscalulu a mai potea primi capitale si interesse orfanali dela partide; apoi acea decisiune s'a si publicatu in tōte comunele; cu tōte acestea s'a latitu faim'a, cā acestu interdictu nu s'a observatu si pare cā comitele supremu au aflatu incassari speciali, de care nu sunt puține. Coresp.

### Soiri diverse.

— (O visita de recunoscintia.) Luni in 14 l. c. pe la 12<sup>3</sup>/<sub>4</sub> ore p. m. unu numeru cā la vreo 10 barbati ai inteligintiei romane din Sibiu, urmandu invitarei făcute din laudabil'a initiativa a Ilustrit. sale d-lui Nic. Popea archimandritu si vicariu metropolitanu, se indreptara spre locuinti'a d-lui avocatulu Parteni Cosma, deputatu dietale alu cercului electorale din Beiusiu, cu scopu de a ilu feliicitā si a-i multiamī pentru zelulu, patriotismulu si devotamentulu seu, demnu de tōta recunoscintia, cu care au aparatu in diet'a din B.-Pest'a, cu ocaziunea desbaterei asupra legei agrarie, drepturile de esistencia si mosi'a stramosiēsca a romaniloru din Transilvani'a.

Cei veniti au fostu salutati si primiti cu deosebita afabilitate de cātra d-n'a Mari'a

Cosma, gentil'a socia a d. deputatu. Ilustritatea sa d. archimandritu si vicariu metropolitanu, in calitate de conducētōriu alu celoru ce ilu insociau, in termini alesi si caldurosi bine-ventā, feliicitā si exprimā recunoscintia acelor'a d-lui deputatu P. Cosma pentru meritele, pe care si le-au castigatu in lupt'a parlamentara avuta intru apararea drepturiloru natiunei romane in genere si in specialu, ale romaniloru din marele principatu alu Transilvaniei.

Adencu misicatu de acēsta ovatiune spontanea, d. avocatulu si deputatu P. Cosma multumī celoru presenti in termini cātu se pōte de caldurosi pentru atentiunea aretata fatia de densulu si totuodata faci unu scurtu, dar prea interesantu resumatu, despre modulu cum au decursu desbaterile asupra legei agrarie in diet'a ungrēsca.

Cu acestea visit'a se terminā si cei veniti se departara intre cordiale stringeri de mana si viue strigari de „se traiēsca!“ dela locuinti'a bravului si multu zelosulu deputatu alu Beiusiului, pe care D-dieu se'lu tina la multi fericiti ani! Se traiēsca!

— (Convocare.) Onorat'a inteligintia romana din Sibiu este rogata a se intrunī Mercuri. 16/4 l. c. la 6 ore in localulu „Asociatiunei“ spre a primī raportulu generalu alu Comitetulu centralu pentru ajutorarea daunatiloru prin exundari.

### Comitetulu.

— (Morbulu de ochi egiptēnu.) Acestu morbu contagiosu grassēdia de cātuva timpu in modu epidemicu aici in localitate. Elu a fostu, precum se dice, inportatu prin unu elevu dela scōl'a de cadeti, venitu aicea din Ohmütz. Incuibanduse morbulu in scōl'a de cadeti, acēsta au fostu inchisa. In Sambet'a trecuta, totu din caus'a acestui morbu, s'au inchisu si cursulu prelegeriloru dela institutulu teologicu si pedagogicu „Andreianu“ congedianduse toti frecventantii. O scire ce inca nu s'a confirmatu sustine, cā simptomele acestui morbu de ochi s'aru fi ivitu si la unii scolari din gimnasiulu sasescu de aici.

De va merge totu asia, apoi este de temutu, cā acestu morbu se va latī si prin atelierurile industriare, profesioniste si tipografice, precum si in sīnulu familielor. Este deci fōrte de recomandantu a se luā tōte mesurile necesarie pentru incetarea acestei epidemie de ochi, care in casuri grave aduce cu sine pierderea vediului.

— (Advocatu nou.) D-lu Augustinu Popu de curendu depunendu censur'a advocatiale in Muresiu-Osiorheiu cu bunu successu, si-a deschisu cancelari'a sa advocatiale in Lapsiulu-ungurescu.

— (Hymen.) In 7 l. c. d. avocatulu Aureliu Petrovici din Nadlacu (Nagyak) s'au logoditu cu d-siōr'a Livi'a Bogdanu din Sf. Nicolaulu-mare. La multi fericiti ani!

— (Accidentu pe Muresiu.) Intr'una din dominecele trecute mai multi feciori si fete de lānga Orasci'a trecura Muresiulu pentru cā se mērga la jocu in comun'a invecinata Bobālna. Dupa ce si-au petrecutu acolo bine, candu erā se se reintōrca nu voira se se folosēsca de podulu ambulantu, ci se suira intr'o luntre. Muresiulu din caus'a ploiloru erā mare, ēra luntrea incarcala cu 11 persōne, dintre care 7 fetiori si 4 fete. Neastemperanduse si sarindu prin luntre, acēsta s'au cumpanitu si cadiura toti in apa. Au scapatu 5 insi, ēra pe 6 iau dusu apele Muresiului fara cā se li se fi mai datu de urma.

Moral'a este cā cu foculu si cu ap'a se nu te joci, cā o patiesci.

— (Unsprediece victime ale fulgerului.) In apropiare de Nagy-Füred comuna din vecinatatea Gyöngyösiului din comitatulu Heves, in 29 Maiu pe la amiadi au fostu vreme tare. O plōia torentiala inundā intrēga acea regiune, ēra fulgerele si trasnetele dese cadeau si despicau nuorii in intervale numai de cātuva secunde. Cinci-spre-diece ōmeni din Nagy-Füred ocupati cu lucrulu campului se refugiara intr'o coliba din apropiare si se ghiemuiru unulu lānga altulu in acelu spatiu āngustu. Fara de veste fulgerulu trasni in coperisiulu de paia alu colibei, ilu aprinse si ucise la momentu doi barbati, ēra pe ceilalti i paralisiēsca, in cātu pentru totu restulu vietiei loru voru remanea schiloditi.

— (Masine agricole.) Dēca imī permitu in ajunulu apropiatei periōde a treieratulu a atrage atentiunea colegiloru mai economi asupra celoru mai bune masine de treieratu, credu a-le face prin acēsta numai unu bunu serviciu. Acestea sunt masinele de treieratu ale fabricei de masine agricole Umrath & Comp. in Prag'a. De si acestea masine in urm'a marei defaceri a acestei solide fabrice sunt dejā destulu de bine cunoscute, totusi se va aflā cātu unu economu, care cetindu acēsta notitia va reflectā si asupra masineloru de treieratu Umrath si imi va fi recunoscētōriu dupa cumperarea loru. Cu ocaziunea espositiunei recente din

Prag'a la care au concursu cātuva sute de diferite masine de treieratu, masinele Umrath au fostu de nou premiatu cā cele mai bune, dandulise premiulu celu mai mare si adeca diplom'a de recunoscintia si marea medalia de auru. De ōrece s'au facutu prob'a cu tōte masinele de treieratu ale firmei Umrath, asia am avutu ocaziune a cunōsce si alte masine ale acestei firme, afara de cele ce se afla in posesiunea mea si nu esitēdiu a recunōsce, cā incepēdu dela masin'a de treieratu cu mán'a, pāna in susu la masinele de 4 si 6 poteri de cai cu celu mai completu aparatulu de curatitu sunt din cele mai escelente, ce se ofera pe piati'a masineloru agricole.

Fōrte escelente sunt si masinele de treieratu stabile si mobile cu scuturatoriu de paia si sita de 2 si 4 poteri de cai sēu boi. Este de notatu cā masinele firmei Umrath sunt fōrte solide si totusi cu pretiuri ieftine. Aceeasi potu afirmā si despre morile venturetōre si despre masinele de taiatu nutretiu ale numitei firme.

Unu economu.

### Pretiuurile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

11 Juniu st. n. in Sibiu:

Grāu, dupa cūalitati . . . . .	1 hectolitru fl.	8.20—9.20
Grāu, amestecat . . . . .	1 „ „	6.70—7.70
Secara . . . . .	1 „ „	5.20—5.60
Papsioiu . . . . .	1 „ „	4.60—5.—
Ordiu . . . . .	1 „ „	4.60—5.—
Ovesu . . . . .	1 „ „	3.60—4.—
Cartofi . . . . .	1 „ „	2.40—2.60
Mazare . . . . .	1 „ „	7.—8.—
Linte . . . . .	1 „ „	12.—13.—
Fasole . . . . .	1 „ „	7.—8.—
Lardu (slanina) . . . . .	50 Kilogram.	37.—40.—
Untura (unsōre topita) . . . . .	50 „ „	28.—29.—
Carne de vita . . . . .	1 „ „	44—46
Oua 10 de . . . . .	1 „ „	—20

### Cursulu bursē din Vien'a si Pest'a

in 12 Juniu st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de auru . . . . .	110.15	110.—
I emissiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalu ung. . . . .	—	84.50
II emissiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung. . . . .	102.10	102.—
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumulu de feru orient. ung. . . . .	88.80	89.—
Inprumutulu drumuriloru de feru ung. . . . .	127.80	127.50
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamentulu . . . . .	94.75	93.—
Obligatiuni ung. cu clausul'a de sortire . . . . .	—	94.50
Obligatiuni urbariale temesiane . . . . .	93.75	93.75
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire . . . . .	—	94.—
Obligatiuni urbariale transilvane . . . . .	94.—	94.—
Obligatiuni urbariale croato-slavone . . . . .	95.—	—
Obligatiuni ung. de rescumperarea diecimē de vinu . . . . .	93.—	93.—
Datorie de statu austriaca in chartie . . . . .	74.—	73.90
Datoria de statu in argintu . . . . .	74.15	74.10
Rent'a de auru austriaca . . . . .	89.85	89.90
Sorti de statu dela 1860 . . . . .	132.—	132.—
Actiuni de banca austro-ung. . . . .	833.—	832.—
Actiuni de banca de creditu ung. . . . .	281.50	281.—
Actiuni de creditu aust. . . . .	267.75	267.—
Sorti ungrēsēsi cu premii . . . . .	—	114.—
Argintu . . . . .	—	—
Galbini imper. . . . .	5.53	5.52
Napoleonorulu . . . . .	9.34	9.33
100 marce nemtiesci . . . . .	57.70	57.70

### • Cura pentru ērna. •

## Wilhelm's THE'A CURATITORE DE SANGE

antiartritica si antireumatica

a lui (1) 11 25

### Franciscu Wilhelm,

farmacistu in Neunkirchen (Austri'a de jos),

a fostu folositu in fōrte multe casuri cu rezultatele cele mai bune, ceea ce se probēdia prin mii de scrisori de recunoscintia, in contra sioldinei, a reumatismulu, a raneloru deschise, in contra raneloru invecitate si permanente, a raneloru care purōiēza neincetatu, ale bubelorū pe piele, remase din morburu secsuale, bubelorū de pe corpu si din fatia, petelorū, bubelorū siphilitice, inflaturiloru de ficatu si splina, dureriloru hemoroidale, galbinare, suferintiloru intensive a nerviloru, a muschiloru si a dureriloru la incheiaturu, greutatiloru de stomacu si de venturi, incuieriloru, ale udului, polatiuniloru, inpotentiei la barbati si pōlele albe la femei, morburiloru serofolose, inflaturu ale ghinduleloru si in contra altoru suferintie. Atestatele la cerere se tramitu gratis.

Pachete inpartite in 8 dose se afla cu pretiu de 1 fl., pentru timbru si pachetare se socotescu 10 cr. Pentru de a se aparā de falsificate, se se cante cunoscutele marce brevetate si legalisate in mai multe state.

Se afla de vendiare in Sibiu la d-nii Fried. Thallmayer si I. B. Misselbacher.

### • Cura pentru primavara. •

## Anuntiu literariu.

Au aparatu de subt tipariu si se afla de vendiare la W. Kraft in Sibiu opulu:

### Resbelulu orientalu ilustratu

de

Dr. A. P. Alessi si Massimu Popu.

Pretiuulu eleg. legatu 8 fl., bros. 6 fl. v. a.

Pe cātu va mai ajunge inca marginitul numeru de esemplare din premiulu coloratu „Ocuparea Plevnei“ cumparatorii acestui opu ilu voru primi gratis, ēra cei cari voiescu a'lu avea incadratulu, voru avea a mai plati 2 fl. 70 cr. v. a.

Paul Cieslar,

(18) 7—12

librariu — editoru in Graz.

Editoru si redactoru responsabilu: G. Baritiu.  
Tipariulu lui W. Kraft.